Behandeling

Amputatie van het onderbeen, zwachtelen van de stomp

Na een amputatie wordt de stomp gezwachteld om de stomp geschikt te maken voor een prothese.

Het voorbereiden van de stomp wordt ook wel protheserijp maken genoemd. Dit houdt in dat de stomp een bepaalde vorm moet hebben en houden. Zo mag er geen vocht in de stomp zitten. Om te zorgen dat de stomp de juiste vorm krijgt en behoudt, wordt deze gezwachteld. In deze folder krijgt u uitleg hoe u moet zwachtelen.

Verder is het ook belangrijk dat de beweeglijkheid van uw heupen en/of knieën zo goed mogelijk is. Daarom is het nodig dat u thuis huiswerkoefeningen doet om de beweeglijkheid zo goed mogelijk te krijgen en te houden. Ook is het goed om het litteken soepel te houden door het regelmatig te masseren.

Hoe verloopt de behandeling?

Hier vindt u alle belangrijke informatie over uw behandeling

Zwachtelen

Waarom zwachtelen?

Het doel van het zwachtelen is om de stomp zo snel mogelijk geschikt te maken voor een prothese. Zwachtelen zorgt voor:

1. Vermindering en voorkómen van vochtophoping (oedeem*).
2. Het verbeteren van de wondgenezing.
3. Bescherming van de stomp.

(*): na een amputatie is ‘stompoedeem’ een normaal verschijnsel. Oedeem is een ophoping van (te veel) vocht in de weefsels. Ernstig oedeem heeft een nadelige invloed op de genezing van de stomp.

Hoe moet u zwachtelen?

Bij een amputatie van het onderbeen en bij een amputatie van het bovenbeen worden verschillende manieren van zwachtelen gebruikt. De uitleg die voor u geldt krijgt u van de fysiotherapeut op papier mee om te bewaren.

De zwachtel

Wij raden u aan om te zwachtelen met een Elset S zwachtel.

- U draagt de zwachtel in principe 24 uur per dag.
- Was de zwachtels regelmatig in een lauw sopje met bijvoorbeeld shampoo, zeker als u (lekkende) wondjes heeft. Spoel ze goed uit. Laat de zwachtels liggend drogen en strijk ze niet.
- Neem een nieuwe zwachtel wanneer de rek eruit is.

Wanneer kunt u beginnen met zwachtelen?

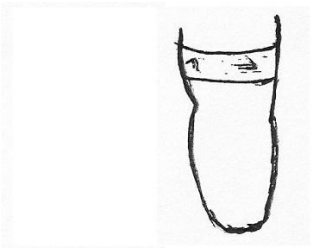
- U kunt zo snel mogelijk na de amputatie beginnen met zwachtelen.
- De stomp moet 2 tot 3 keer per dag gezwachteld worden. In ieder geval in de ochtend en avond. De zwachtel moet ’s nachts ook om blijven.
- Soms is het nodig dat u de stomp vaker zwachtelt, bijvoorbeeld na het (extra) oefenen, na het losschieten van de zwachtel of na het doorlekken van de wond in de zwachtel.

Wanneer is zwachtelen niet meer nodig?

- Nadat de prothese is aangemeten en de stomp een stabiele grootte heeft, is het nog steeds belangrijk om te zwachtelen. De grootte van de stomp kan namelijk tijdens het oefenen met de prothese weer sterk veranderen. Dit komt doordat de spieren weer intensiever worden gebruikt.
- Om de grootte van de stomp te behouden is het belangrijk dat u zwachtelt als u de prothese niet draagt. Als alternatief voor het zwachtelen, kunt u ook een elastische stompkous (een liner) aan laten meten.
- Door de liner of de zwachtel een korte periode af te laten, kunt u uittesten of de grootte van de stomp ook zonder zwachtel of liner hetzelfde blijft.

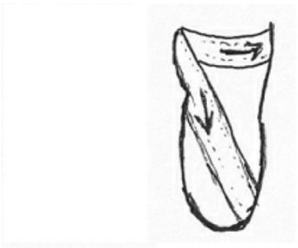
Hoe zwachtelt u bij amputatie van het onderbeen?

- Was altijd eerst uw handen.
- Controleer en verzorg eventueel de huid van de hele stomp.
- Controleer en verzorg eventueel de wondjes, zoals u heeft afgesproken met uw arts.

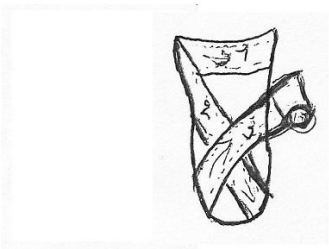
• Neem de zwachtel in uw handen en zorg ervoor dat u ‘in de rol’ kijkt.

1

• Begin (zonder druk) 10 tot 15 cm boven de knie. Leg 2 tot 3 ankers, rondom aan om het bovenbeen.
• Daarna maakt u met de zwachtel 8-jes.

2

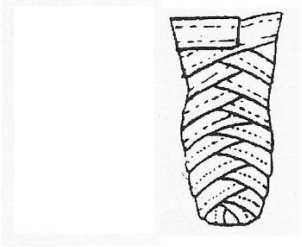
• Rol de zwachtel via diagonalen naar de stompuiteinden.
• Daarbij geeft u rek op de hoekpunten van de stomp.

3

• Zorg dat u de onderzijde van de stomp goed bedekt.
• Ga door met het maken van 8- jes totdat de hele stomp bedekt is.

4

• Maak de hele rol op en eindig weer op uw bovenbeen met 2 tot 3 ankers (zonder druk).
• Plak het uiteinde van de zwachtel vast met witte tape. Zorg ervoor dat u deze niet op uw huid plakt.

5

Heeft u nog vragen?

Bij vragen of onduidelijkheden kunt u tijdens kantooruren bellen met de afdeling Paramedische ziekenhuiszorg, telefoonnummer (073) 553 61 55.

Praktische tips

Opleidingsziekenhuis

In het JBZ leiden we verpleegkundigen, coassistenten, artsen en andere zorgverleners op. Dit betekent dat bij uw afspraak soms meerdere zorgverleners aanwezig zijn. En het kan zijn dat u onderzocht of behandeld wordt door een zorgverlener in opleiding (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/opleidingsziekenhuis-met-wie-heeft-u-een-afspraak). Deze zorgverlener werkt altijd onder supervisie van een gekwalificeerde zorgverlener.

MijnJBZ

Via MijnJBZ (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/mijnjbz) kunt u zelf een deel van uw persoonlijke en medische gegevens inzien die in het JBZ over u bekend zijn. Dit is mogelijk door in te loggen via mijnjbz.nl of via de MijnJBZ-app: HiX Patiënt (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/mijnjbz/meer-informatie-over-mijnjbz/mijnjbz-app-hix-patient).

Betrokken afdelingen

Fysiotherapie (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/afdelingen/fysiotherapie)

Vaatchirurgie (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/afdelingen/vaatchirurgie)

Code PMD-065a

Copyright 2026 Jeroen Bosch Ziekenhuis